

УДК 347.961

Надієнко О.І.¹,

Виноградова К.Г.²

¹ канд. юр. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. Ю-119сп НУ «Запорізька політехніка»

РЕФОРМУВАННЯ НОТАРІАТУ УКРАЇНИ: ЗАПОЗИЧЕННЯ ДОСВІДУ ІЗРАЇЛЮ

На сьогоднішній час нотаріат відіграє невід’ємну роль в усіх державах світу і потребує особливої уваги юридичної науки. У світі існують два типи нотаріальних систем, англосаксонська і латинська, де форми організації нотаріату різні залежно від того, яку роль і значення у сфері реалізації прав визнає за нотаріатом та або інша держава. У нотаріальних органах країн латинського права (Італія, Франція, Україна тощо) визначається особлива важливість письмових доказів, в яких фіксуються юридичні умови договорів. Нотаріальні органи англосаксонських країн (США, Великобританія, Австралія, Канада тощо), в компетенцію яких входить лише посвідчення документів і підписів, значно відрізняються від нотаріальних органів латинської моделі. Також в Європі існують три основні моделі латинського нотаріату: німецька, французька і змішана. Незалежно від правової системи держави – латинської або англосаксонської – нотаріат завжди був показником положення справ у системі юстиції. Одним із першочергових заходів, ужитих країнами, що намагаються ввести ринкову економіку, стала реставрація нотаріального інституту за типом країн латинського права. Все більша кількість країн визначає переваги системи латинського нотаріату.

Нотаріат України становить публічно-правовий інститут, є одним з правозахисних інститутів державної гарантії, дотримання законності прав та інтересів осіб. Це система органів та посадових осіб, на яких покладений

обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, і вчинювати інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності. Правову основу діяльності нотаріату України складає Конституція України, Закон «Про нотаріат» та інші державні законодавчі акти. Серед правозахисних органів нотаріат займає гідне місце, він посвідчує безспірні права та факти, у наявності яких він може особисто переконатись або на підставі відповідних документів, завдяки цьому зменшується навантаження на суди. Розвиток вітчизняної системи нотаріату відповідає загальним тенденціям розвитку державного регулювання європейської нотаріальної системи. Аналіз Закону України «Про нотаріат» дозволяє висувати, що він орієнтований на класичну модель нотаріату. Цей факт є результатом усвідомлення того, що реорганізація нотаріату в теперішній час має розглядатися як необхідна умова ефективної взаємодії держави та права в межах економічного ринку.

Стратегічним напрямом розвитку України є курс на інтеграцію в ЄС та повноцінне входження в європейську правову систему, що зумовлює необхідність узгодження і систематизації українського законодавства з міжнародним, у зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема аналізу і запозичення закордонного досвіду, зокрема – республіки Ізраїль.

По-перше, нотаріат Ізраїлю відноситься до змішаної моделі, поєднує в собі континентальне та загальне право. До компетенції нотаріусів входить лише посвідчення документів та підписів. Характерною рисою є суміщення діяльності нотаріуса з діяльністю адвоката, тобто здійснювати нотаріальну діяльність може тільки адвокат цієї країни. В Україні ж нотаріат здійснюється у формі вільної професії.

По-друге, нотаріусом Ізраїлю може бути особа, яка має стаж роботи у сфері права не менше 10 років. Нотаріусом України може бути особа, яка має стаж роботи у сфері права не менш як 6 років та відповідає іншим вимогам, встановленим ст. 3 Закону України «Про нотаріат».

По-третє, в Ізраїлі не застосовується нотаріальна форма угоди щодо нерухомого майна, як правило, угоди реєструються і складаються адвокатами, натомість в Україні такі нотаріальні дії вчиняються нотаріусом, відповідно до ст. 34 Закону України «Про нотаріат».

Законодавство Ізраїлю закріплює більш суворе покарання нотаріусів, ніж Україна. В Україні передбачено тільки майнову відповідальність (ст. 21 та 27 Закону України «Про нотаріат»). В Ізраїлі нотаріус може бути притягнутий до дисциплінарної та кримінальної відповідальності. Наприклад, у разі відхилення від нотаріального тарифу, який встановлений Міністерством юстиції Ізраїлю, нотаріус може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності. Також, якщо особі не надано право здійснювати обов'язки нотаріуса, передбачено кримінальну відповідальність.

Що стосується спільних рис, то в Ізраїлі та Україні здійснюється жорсткий контроль з боку державних органів та професійних об'єднань за діяльністю нотаріусів. Оплата за вчинення нотаріальних дій встановлюється Міністерством юстиції держави.

Отже, нотаріальні системи України та Ізраїлю та форми їх організації є різними і залежать від того, яку роль і завдання у сфері реалізації прав визначає за нотаріатом та чи інша держава. При цьому роль нотаріату в кожній з країн зростає і постає безліч дискусійних питань щодо остаточного завершення процесу реформування і модернізації. В Україні кінцевою метою цього процесу вбачаємо створення класичної моделі нотаріату латинського типу.